

Категоризация на неприятеля *Crisicoccus pini* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Crisicoccus pini* за територията на Европейския съюз (ЕС).

Crisicoccus pini *Kiwana* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията¹, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растения гостоприемници, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Crisicoccus pini*, се регулират с мерки, посочени в същия регламент.

Crisicoccus pini *Kiwana* е под официален контрол в Италия.

Crisicoccus pini *Kiwana* принадлежи към разред Hemiptera (полутвърдокрили), семейство Pseudococcidae (лъжещитоносни въшки) и за него съществуват надеждни методи за откриване и идентифициране.

Неприятелят *Crisicoccus pini* развива 2 поколения годишно. Оптималната му температура за развитие е 25°C. Зимува като нимфи в пукнатините на кората на растенията гостоприемници. Възрастните мъжки имат крила, а женските са безкрили. Мъжките живеят краткотрайно, от няколко часа до 3 дни. Те нямат устен апарат и не се хранят, летят на къси разстояния в търсене на женски, за да копулират и след копулацията умират. Женските лъжещитоносни въшки снасят около 50 яйца, в бяла восъчна обвивка, на границата между клонката и игличките. След излюпването си, нимфите от първа възраст „разселнички/бродяжки“ се разпълзват по клонки, стъбла и младите иглички. С помощта на вятъра, животните и други човешки дейности, те се пренасят до съседни райони.

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279.

Вредят възрастните женски и нимфите, които се установяват на постоянно място в основата на младите иглички и се хранят там, като смучат сок. В резултат на повредите се наблюдава хлороза и преждевременно опадване на игличките, изкривяване и забавяне или спиране растежа на младите клонки, общо отслабване на растението. При силно нападение е възможно да загине цялото растение гостоприемник. Местата на повреда обилно са покрити с медена роса, по която се развиват чернилни гъбички. Това допълнително допринася за загиването на растенията.

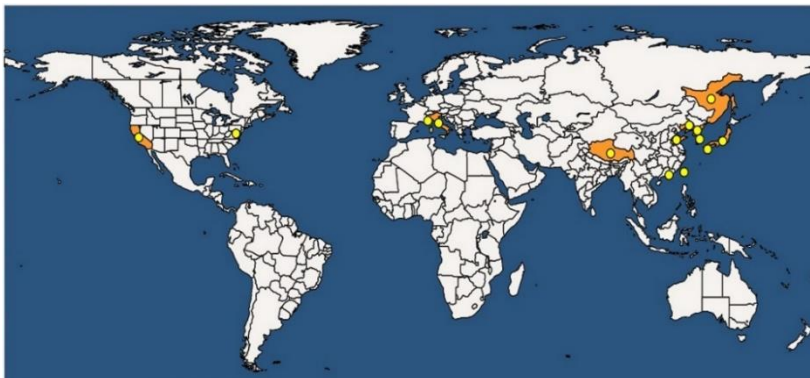
Растения гостоприемници

Crisicoccus pini е олигофаг, който вреди по растителните видове от семейство Pinaceae (борови). Основните му гостоприемници са видовете от род *Pinus* (бор), но в Китай е открит и върху видове от род *Abies* (ела), *Keteleeria* и *Larix* (лиственица). В Северна Америка и Европа е констатирано да се развива само върху видовете от род *Pinus*.

Най-предпочитани гостоприемници за неприятеля са: *Pinus coulteri* (= *Pinus macrocarpa*), *Pinus densiflora* (= *Pinus funebris*) (японски черен бор), *Pinus halepensis* (алепски бор), *Pinus koraiensis* (корейски бор), *Pinus massoniana*, *Pinus nigra* (черен бор), *Pinus parviflora* (= *Pinus pentaphylla*) (японски бял бор), *Pinus pinaster* (приморски бор), *Pinus pinea* (пинея), *Pinus radiata* (бор Монтерей), *Pinus tabuliformis* (китайски червен бор) и *Pinus thunbergii* (японски черен бор).

Географско разпространение

Crisicoccus pini произхожда от Япония. Към настоящия момент се е

разпространил и в други части на Азия (Китай, Корея, Русия, Тайван), Северна Америка - САЩ (Калифорния) и Европа. В Европа е въведен наскоро.

Съгласно базата данни на EPPO, към 20 октомври 2021 г., *Crisicoccus pini* присъства в ЕС (Италия - септември 2015 г.), където има ограничено разпространение.

В Монако, вредителят е докладван през 2006 г. От тогава няма записи за наличие на вредителя на територията на страната.

Пътища за навлизане в ЕС

Неприятелят *Crisicoccus pini* вече присъства в Европа (Италия).

По-нататъшното му навлизане, чрез възрастни женски и всички незрели етапи, на територията на ЕС е възможно посредством търговския обмен и движение на растения за засаждане от род *Abies* (ела), *Larix* (лиственица), *Keteleeria*, *Pinus* (бор) и миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus*, отрязани клони, шишарки и отделена кора от иглолистни дървета, произхождащи от страни, с наличие на вредителя.

Съгласно базата данни на Europhyt²/TRACES-NT³, към 17 юни 2021 г., обхващаща всички прихващания от май 1994 г. до май 2020 г., не се съобщава за прихващане на *Crisicoccus pini*.

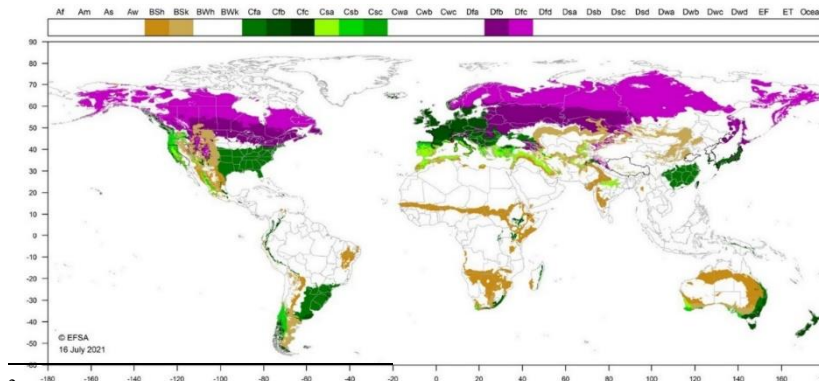
Установяване и разпространение в ЕС

Crisicoccus pini е олигофаг по видовете от семейство Pinaceae (борови). Основните гостоприемници на *Crisicoccus pini*, видовете от род *Pinus* (бор), както и видовете от род *Abies* (ела), *Keteleeria* и *Larix* (лиственица) са широко разпространени на територията на ЕС.

Crisicoccus pini най-често е съобщаван от регионите с тропичен и умерен климат на Америка и Азия. В Русия се среща в Далечния изток, където преобладава

влажен континентален климат (Dfb).

От картата се вижда, че десет климатични типа по класификацията на

² EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

³ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

Köppen-Geiger⁴ - BSh, BSk, Cfa, Cfb, Cfc, Csa, Csb, Csc, Dfb и Dfc които се срещат в ЕС, се срещат и страните от където *Crisicoccus pini* е докладван.

Като се вземат предвид биотичните фактори (наличие на растения гостоприемници) и абиотичните фактори (пригодност на неприятеля към климата) в Европа, се предполага, че вредителят *Crisicoccus pini* има потенциал да се установи в целия ЕС.

След установяване на територията на ЕС, *Crisicoccus pini* би могъл да се разпространи на по-големи разстояния основно чрез движение и търговски обмен на заразени растения за засаждане от род *Abies*, *Larix*, *Keteleeria* и *Pinus*, и миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus*. Неприятелят би могъл да се разпространи и локално чрез нимфите, които с помоща на вятъра и човешката дейност (превозни средства и животни) могат да бъдат пренесени до други растения в съседни райони.

Икономическо въздействие

Тъй като видовете от род *Pinus* са от съществено значение за горите в ЕС, ако *Crisicoccus pini* се установи на територията му, той би оказал негативно въздействие върху околната среда, чрез влошаване на фитосанитарното здраве на боровите гори.

Въпреки това, ниският процент на естествено разпространение на вредителя, би ограничил въздействието му върху местните огнища и би предоставил възможност за управлението му.

Мерки и методи за контрол

Вредителят *Crisicoccus pini* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС.

Пътят за навлизане на *Crisicoccus pini* върху растения за засаждане и отрязани клони от видовете *Abies* Mill., *Larix* Mill., *Pinus* L., различни от плодове и семена, се регулира чрез забраната за въвеждането им в Съюза от някои трети държави, съгласно

⁴ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION, <http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>

Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)

Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)

Умерен климат (C) - Влажен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc) Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwb, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwb) Субполярен климат (Dfc, Dwc, Dfd)

Полярен климат (E) - Полярен климат (ET, EF) Планински климат (ET/H)

т. 1 от приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁵. Този път за навлизане се счита за затворен, с изключение на Монако.

Въпреки, че вносът на растенията гостоприемници на неприятеля от род *Abies*, *Larix* и *Pinus* от трети страни е забранен, има дерогации за миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus*, идващи от Япония и Република Корея.

За миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus* с произход Япония, действа Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията от 25 август 2020 година относно дерогация от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072⁶, а за миниатюрни форми на растения за засаждане (бонсай) от род *Pinus* с произход от Южна Корея, действа Решение на Комисията 2002/499/ЕО⁷

Пътят за навлизане на неприятеля върху растения за засаждане и отрязани клонови от *Keteleeria* и шишарки от иглолистни видове е затворен, тъй като при вносът им се изисква фитосанитарен сертификат, както е посочено в приложение XI, част А точка 3 на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁸.

Пътят за навлизане на неприятеля с отделена кора от иглолистни дървета е регулиран, чрез специалните изисквания, посочени в приложение VII, точка 82 от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁹.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол за намаляване риска от навлизане и разпространение на *Crisicoccus pini* на територията на ЕС е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018¹⁰.

Crisicoccus pini е под официален контрол и има ограничено разпространение в Италия.

⁵ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁶ Регламент за изпълнение (ЕС) 2020/1217 на Комисията от 25 август 2020 година относно дерогация от Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 по отношение на въвеждането в Съюза на естествено или изкуствено получени миниатюрни форми на растения за засаждане от родовете *Chamaecyparis* Spach, *Juniperus* L. и от някои видове от рода *Pinus* L. с произход от Япония и за отмяна на Решение 2002/887/ЕО

⁷ Решение на Комисията от 26 юни 2002 г. за разрешаване на дерогации от някои разпоредби на Директива 2000/29/ЕО на Съвета по отношение на естествено или изкуствено джуджета от *Chamaecyparis* Spach, *Juniperus* L. и *Pinus* L., с произход от Република Корея (нотифицирано под номер на документ С (2002) 2251) (2002/499/ЕО)

⁸ ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат, ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁹ ПРИЛОЖЕНИЕ VII - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, произхождащи от трети държави, и съответните специални изисквания за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

¹⁰ EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Jeger M, et al., 2018. Guidance on quantitative pest risk assessment. *EFSA Journal* 2018; 16(8):5350, 86 pp. Available online: <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5350>

Заклучение

Неприятелят *Crisicoccus pini* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.

Значение за България

Понастоящем *Crisicoccus pini* не присъства на територията на Р България.

Потенциалните пътища за въвеждането на вида в страната са вносът на растения гостоприемници, предназначени за засаждане, отрязани клони, шишарки и отделена кора от иглолистни дървета, произхождащи от страни, с наличие на вредителя. Тези потенциални пътища за навлизане на *Crisicoccus pini* на територията на България са регламентирани от действащото законодателство на ЕС. При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол и при евентуално въвеждане на този неприятел в страната, той би представлявал опасност за иглолистните гори в България, а климатичните условия са подходящи за разпространение и развитието му.

При обследване и съмнение за наличие на *Crisicoccus pini* е необходимо незабавно да се уведомят официалните контролни органи. Ранното откриване би могло да помогне за управлението на този вредител в България.

Източник:

EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2021. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Crisicoccus pini*, EFSA Journal 2021;19(11):6928,

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.2903/j.efsa.2021.6928>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига

<https://corhv.government.bg/>

Изготвил: Татяна Величкова,

главен експерт, Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ,
26.1.2022 г.